

The 13 Attributes of Mercy

Divine forgiveness, from Moses to Us

A source sheet for Selichot

by Reb Josh Schreiber, B'nai Tikvah, Canton, MA, Elul 5782

Slichot service

סדר סליחות

אל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים. מִתְנַהֵג בְּחַסְדִּים. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעְבִּיר רָאשׁוֹן רָאשׁוֹן. מְרַבֵּה מַחֲיֵלָה לְחַטָּאִים וְסִלִּיחָה לְפוֹשְׁעִים. עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וָרוּחַ. לֹא כִרְעַתְם תִּגְמוּל: אֵל הוֹרִיתָ לָנוּ לֹמֵר שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה. וְזָכַר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה. כִּמּוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לָעָנּוּ מִקֶּדֶם. כִּמּוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד יְהוָה בָּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה:

God, King who sits on the throne of mercy, governs with kindness forgives the iniquities of His people. He removes their sins one by one, increasing forgiveness to sinners, and pardon to transgressors. Acting righteously with all who are of flesh and spirit; not according to their wickedness does He repay them. Almighty! You instructed us to recite the thirteen Divine attributes; and remember unto us this day the covenant of thirteen Divine attributes, as You made them known to the humble Moshe of old, as it is written, **“And YHWH descended in the cloud, and stood with him there, and proclaimed the Name, YHWH.”**

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פְּנֵיו וַיִּקְרָא:

“YHWH passed before him [Moshe], and proclaimed:”

יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנוּן אַרְךְּ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת: נָצַר חֶסֶד לְאֲלָפִים נָשָׂא עוֹן וּפָשַׁע וְחַטָּאת וְנִקָּה: וְסָלַחַתָּ לַעֲוֹנֵינוּ וְלִחַטָּאתֵינוּ וְנִחַלְתָּנוּ:

“YHWH, YHWH, Almighty, Merciful, Gracious, Slow to Anger, and Abundant in Kindness, and Truth. Keeper of kindness for thousands of generations, Endurer of iniquity, and transgression, and sin; and Acquitter [of those who repent]... And pardon our iniquity and our sin, and take us for Your inheritance.”

סָלַח לָנוּ אֲבִינוּ כִּי חָטָאנוּ. מָחַל לָנוּ מַלְכֵנוּ כִּי פָשַׁעְנוּ: כִּי אֵתָה אֲדֹנֵי טוֹב וְסָלַח וְרַב חֶסֶד לְכָל קְרָאִיךְ:

Pardon us our Father, for we have sinned, forgive us our King, for we have transgressed, for You, my Master, are good and forgiving, and abounding in kindness to all who call upon You.

סָלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה, כְּגֹדֶל חֶסְדְּךָ. וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לָעָם הַזֶּה. מִמִּצְרַיִם וְעַד הַנֶּה. וְשָׁם נֵאמַר:

“Please pardon the sins of this nation in accordance with the greatness of Your lovingkindness; and as You forgave this people from when it left Mitzrayim until now.”

And there it is said:

וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי כְדַבְּרְךָ:

“And YHWH said, I have pardoned [them] as you have asked.”

The texts as they appear in the bible:

Exodus 34:5 (Ki Tisa)

שמות ל"ד ה-ח (כי תשא)

וַיֵּרָד יְהוָה בְּעָנָו וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה: וַיַּעֲבֹר יְהוָה | עַל-פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה | יְהוָה
אֶל רַחוּם וְחַנוּן אֲרוּךְ אַפַּיִם וְרַב-חֶסֶד וְאֱמֶת | נֹצֵר חֶסֶד לְאֲלֵפִים נֶשֶׂא עָוֹן וּפֹשַׁע וְחַטָּאת וְנִקְהָ
לֹא יִנָּקֶה פָקֵד | עָוֹן אָבוֹת עַל-בְּנִים וְעַל-בְּנֵי בְנִים עַל-שְׁלֹשִׁים וְעַל-רִבְעִים: וַיִּמָּהֵר מֹשֶׁה וַיִּקְדֹּ
אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה: וַיֹּאמֶר אֶם-נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יְלֹהֵנָּה אֲדֹנָי בְּקִרְבָּנוּ כִּי עַם-קָשָׁה עֲרֹף הִוא
וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנוֹנוּ וּלְחַטֹּאתֵינוּ וְנִחַלְתָּנוּ:

G-d passed before him and proclaimed: “G-d! G-d! a God compassionate and gracious, slow to anger, abounding in kindness and faithfulness, extending kindness to the thousandth generation, forgiving iniquity, transgression, and sin; yet He does not remit all punishment, but visits the iniquity of parents upon children and children’s children, upon the third and fourth generations.” Moses hastened to bow low to the ground in homage, and said, “If I have gained Your favor, O Lord, pray, let the Lord go in our midst, even though this is a stiff-necked people. Pardon our iniquity and our sin, and take us for Your inheritance!”

Numbers 14:11-20

במדבר י"ד י"א-כ

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנְהוּ יִנָּאֲצֵנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אַנְהוּ לֹא-יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֵתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי
בְּקִרְבּוֹ: אֲכַנּוּ בַדְּבָר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאֶעֱשֶׂה אִתְּךָ לְגוֹי-גָדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְוִים כִּי-הֵעֵלִיתָ בְּכַחַךְ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ: וְאָמְרוּ אֶל-יֹשֵׁב
הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּם הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-לָעִין בָּעֵין נִרְאָה | אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עֹמֵד
עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה: וְהִמַּתָּה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד
וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שְׁמִיעְךָ לֵאמֹר: מִבִּלְתִּי יִכָּלֵת יְהוָה לְהַבִּיאַת אֶת-הָעָם הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ
אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:

וַעֲתָה יִגְדַּל-נָא כַחַ אֲדֹנָי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: יְהוָה אֲרוּךְ אַפַּיִם וְרַב-חֶסֶד נֶשֶׂא עָוֹן וּפֹשַׁע וְנִקְהָ לֹא
יִנָּקֶה פָקֵד עָוֹן אָבוֹת עַל-בְּנִים וְעַל-שְׁלֹשִׁים וְעַל-רִבְעִים: סָלַח-נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חֶסֶדְךָ
וּכְאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֶּה:

וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי כְדִבְרְךָ:

And YHWH said to Moses, “How long will this people spurn Me, and how long will they have no faith in Me despite all the signs that I have performed in their midst? I will strike them with pestilence and disown them, and I will make of you a nation far more numerous than they!”

But Moses said to YHWH, “When the Egyptians, from whose midst You brought up this people in Your might, hear the news, they will tell it to the inhabitants of that land. Now they have heard that You, YHWH, are in the midst of this people; that You, YHWH, appear in plain sight when Your cloud rests over them and when You go before them in a pillar of cloud by day and in a pil-

lar of fire by night. If then You slay this people to a man, the nations who have heard Your fame will say, 'It must be because YHWH was powerless to bring that people into the land He had promised them on oath that He slaughtered them in the wilderness.'

Therefore, I pray, let my Lord's forbearance be great, as You have declared, saying, "**YHWH! slow to anger and abounding in kindness; forgiving iniquity and transgression;** yet not **re-mitting** all punishment, but visiting the iniquity of fathers upon children, upon the third and fourth generations." **Pardon, I pray, the iniquity of this people according to Your great kindness, as You have forgiven this people ever since Egypt.**"

And YHWH said, "I pardon, as you have asked."

Midrash

Rosh Hashanah 17b

ראש השנה יז ב

ויעבור ה' על פניו ויקרא א"ר יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם.

"And the GOD passed by before him, and proclaimed" (Exodus 34:6). Rabbi Yoḥanan said: Were it not written in the verse, it would be impossible to say this. [The verse] teaches that the Holy One, Blessed be He, wrapped Himself [in a prayer shawl] like a prayer leader and showed Moses the order of the prayer. He said to him: Whenever the Jewish people sin, let them act before Me in accordance with this order, and I will forgive them.

(ראה גם תנא דבי אליהו זוטא, נספחים לסדר אליהו זוטא, פרקי דר' אליעזר ה', ועוד)

Rashi on Exodus 33:19

רש"י על שמות ל"ג י"ט

וקראתי בשם ה' לפניך. ללמדך סדר בקשת רחמים אף אם תכלה זכות אבות, ובסדר זה שאתה רואה אותי – מעטף וקורא י"ג מדות – הוי מלמד את ישראל לעשות כן, וע"י שיזכירו לפני "רחום וחנון" יהיו נענין – כי רחמי לא כלים:

... To teach you the order of beseeching mercy even once the merit of the Patriarchs has been exhausted, and according to this liturgy that you see me wrapped [in a *tallis*] and reciting the Thirteen Attributes, you shall teach Israel to do so, and through this mention before me of "merciful and compassionate" they will

Hasidut:

***Derech HaMelech* (Klonimus Kalman Shapiro of Piaseczno) on the Thirteen Attributes, 5686 (1925)**

On the matter of the Thirteen Attributes which we recite. Rashi relates in *parashat Ki-Tisa* that God said to Moses “according to this liturgy that you see me wrapped [in a *tallis*] and reciting the Thirteen Attributes, you shall teach Israel to do so.” Why did God need to *do* this and recite in person? Would it not be enough for Him to command that a prayer leader should wrap and recite?

Now, it is brought in *Kedushat Levi* on the passage “He called God, God” that “every Jew has a part of divinity within them, and when they cry out and pray with [or from] that divine part, then the divine part is calling out to God, and that is what is meant by “God, God” — that God calls out to God.

And truly, the essence of prayer is only when God prays, as the *Gemara* says “how do we know that God prays?” (*Berachot* 7a). That is, when a Jew prays, it is always that God is praying. For if not, what good will the prayer do? [How can material words have effect in the supernal world?] How will the words have substance to effect on high a transformation of God's anger into mercy?

But the divine part within a person doesn't always pray. Only one who is in touch with [literally: connected, or bound to] their divine part — *one in whom the body isn't a separate thing from the soul*, like two neighbors who live in one house but are otherwise separate people who are distant from each other; only when the body's desire is to be subordinate to the soul, rather than the body being in wonderment of [or under the influence of] pure physicality, but only in wonderment of [under the influence of] the soul — when [such a person] comes to pray, then God prays as we described. “From the depths I cry out to you” (psalm 130).

The words of the prayer are not my words, but rather [in Yiddish:] from my innards [my *tipenish*, or *kishkes*] I call out to you. And this is the clue: “according to this liturgy that you see me wrapped [in a *tallis*] and reciting the Thirteen Attributes, you shall teach Israel to do so.” That they [Israel] pray so that I will be the one who calls in the fashion of “God, God” — that God is the one who calls and prays. (And it is easy to understand.)

דרך המלך (קלונימוס קלמיש שפירא, האדמו"ר מפיאסצנה): שלוש עשרה מדות תרפ"ו

בענין י"ג מדות שאנו אומרים. רש"י ש"ל אומר בפרשת תשא שה' אמר למש"ר "וכסדר שאתה רואה אותי מעוטף וקורא י"ג מדות הוי מלמד את ישראל לעשות כן" עכ"ל הק'. ולמה היה צריך ה' לעשות כן לקרא בעצמו, ולא די שיצוה שיתעטף הש"ץ ויקרא?

אמנם איתא בקדושת לוי על ויקרא ה' ה' "כי בכל איש ישראל יש חלק אלקות וכשהוא קורא ומתפלל עם חלק אלקות הזה, אז החלק אלקות קורא לה', וזה "ויקרא ה' ה'", "שה' קורא לה'" עכ"ל הק'.

ובאמת עיקר התפילה היא רק אם ה' מתפלל. וכדברי הגמ' (ברכות ז') "מנין שהקב"ה מתפלל? היינו תמיד בתפילת הישראלי הקב"ה מתפלל. ואם לאו מה תועיל תפלתו, דברי החומר שיפעלו במרום ויהפכו מכעס לרחמים.

אבל לא תמיד החלק אלקות שבקרב האיש מתפלל. רק מי שמקושר עם האלקות שלו, שאין הגוף דבר לעצמו והנפש דבר לעצמה, כמו שני שכנים שאף שדורים בבית אחד מ"מ אנשים נפרדים ורחוקים הם זה מזה. רק תשוקת הגוף ג"כ להיות משועבד לנשמה ואין הגוף מתפעל מדברי הגוף, רק כפי התפעלות הנפש, אז כשבא להתפלל הקב"ה מתפלל כמו שאמרנו.

ממעמקים קראתיך ה' (תה' ק"ל). לא דברי הם דברי תפילה. רק פין מיין טיפעניש רעדט זיך ארויס. וזה הרמז: וכסדר שאתה רואה אותי מעוטף וקורא י"ג מדות הוי מלמד את ישראל לעשות כן. שיעשו כן שאהיה אני קורא תמיד בחינת "ויקרא ה' ה'" שה' הקורא והמתפלל וק"ל.

Texts referenced by the Piaseczner:

Berachot 7a

ברכות ז' א

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי: מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל? שנאמר: "והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי", "תפלתם" לא נאמר, אלא "תפלתי", מכאן שהקדוש ברוך הוא מתפלל. מאי מצלי? אמר רב זוטרא בר טוביה, אמר רב: "יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את בעסי, ויגולו רחמי על מדותי, ואתנהג עם בני במדת רחמים, ואכנס להם לפנים משורת הדין".

Rabbi Yohanan said in the name of Rabbi Yosei: From where [is it derived] that the Holy One, Blessed be He, prays? As it is stated: "I will bring them to My holy mountain, and make them joyful in the house of My prayer" ([Isaiah 56:7](#)). [The verse] does not say [the house of] their prayer, but rather, ["the house of] My prayer"; from here [we see] that the Holy One, Blessed be He, prays. Rav Zutra bar Tovia said that Rav said: May it be My will that My mercy will overcome My anger, and may My mercy prevail over My other attributes through which Israel is punished, and may I conduct myself toward My children with the attribute of mercy, and may I enter before them beyond the letter of the law.

Psalms 130

תה' ק"ל

שיר המעלות ממעמקים קראתיך יהוה:
אדני שמעה בקולי תהייה אזניך קשבות לקול תחנוני:

A song of ascents. Out of the depths I call You, Hashem.

O Lord, listen to my cry; let Your ears be attentive to my plea for mercy.